

Надія ПОПИК

Інститут литовської літератури та фольклору

**Концепт «війна» в українському та литовському
пісенному фольклорі міжвоєнного часу**

У межах дослідження концепту «війна» в українській та литовській мілітарній пісенності ми співставляємо пісенний фольклор українських січових стрільців (1914–1918) та пісні часів національно-визвольної боротьби за незалежність Литовської Республіки (1918–1920). Для аналізу обрано твори зі збірника «Стрілецькі пісні» Оксани Кузьменко (з підрозділів «Присяга на вірність справі рідного краю, віра у перемогу та волю України» та «Прощання стрільця з родиною та коханою дівчиною») і литовські пісні з вісімнадцятого тому «Lietuvių liaudies dainynas» – багатотомного видання литовських народних пісень (з підрозділу «Молодий хлопець захищає Батьківщину»). Фольклорний концепт як одиниця національної свідомості розтлумачений українською дослідницею поезії стрілецьких пісень О. Кузьменко, яка унаочнила загальноукраїнський досвід драматичної екзистенції людини у XX столітті графічною схемою, що складається з 12 концептів. Універсально-екзистенційна структурно-семантична група цієї схеми є основою для дослідження концепту «війна» та подальшого компаративного аналізу пісенного фольклору України та Литви. Хронологія відображення війни у фольклорних текстах може бути описаною у трьох етапах: її початок, безпосередньо період війни та заключний етап. Детальний аналіз першого етапу (початку війни), на якому зосереджена пропонована розвідка, здебільшого включає налаштування та готовність молодих людей стати воїнами, а також їхні емоційні хвилювання під час прощання з родиною. Це підтверджується низкою проаналізованих литовських та українських піснених текстів. Результати зіставлення пісень обраного періоду підтверджують схожість їхніх уявлень про «перехід» (як ядра концептуальної ідеї) від мирного до воєнного часу через темпоральні, раціональні, просторові та емоційні аспекти двох мотивів – готовності до войовничого майбутнього (більшість українських пісень – героїчні) та прощання з минулим мирним життям (більшість литовських пісень – ліричні). Тут простежуються і загальнолюдські переживання відданості рідній землі, братерської любові, страху померти чи розлучитися з рідними. Проте різні історичні передумови воєн спричиняють і розбіжності у їхніх емоційній складовій, раціоналізації причин війни та просторових переходах.

Ключові слова: *концепт «війна», міжвоєнна мілітарна пісенність, українські січові стрільці, боротьба за незалежність Литви.*

Greta PASKOČIUMAITĖ

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

**Lietuvių tautosakos archyvo jubiliejiniai metai.
Українецькі тautosakos kelias Lietuvoje**

Lietuvių tautosakos archyvas iki šiol išlieka svarbiu kultūriniu fenomenu. Archyve saugomi rankraščiai, vaizdo ir garso įrašai atskleidžia turingą lietuvių ir kitų Lietuvoje gyvenančių tautų tautosaką bei liudija mokslininkų ir visuomenės pastangas ją užfiksuoti ir išsaugoti. Pranešime bus apžvelgta Archyvo raida nuo jo įkūrimo iki